

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

17. oktober 2013*

»Forordning (EF) nr. 44/2001 — artikel 15, stk. 1, litra c) — kompetence i sager om forbrugeraftaler — eventuel begrænsning af kompetencen angående aftaler vedrørende fjernsalg — kausalitet mellem erhvervsmæssig virksomhed via internettet rettet mod medlemsstaten, hvor forbrugeren har bopæl, og beslutningen om at indgå en aftale«

I sag C-218/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Landgericht Saarbrücken (Tyskland) ved afgørelse af 27. april 2012, indgået til Domstolen den 10. maj 2012, i sagen:

Lokman Emrek

mod

Vlado Sabranovic,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Ilešič, og dommerne C.G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader (refererende dommer) og E. Jarašiūnas,

generaladvokat: P. Cruz Villalón

justitssekretær: fuldmægtig A. Impellizzeri,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 25. april 2013,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Lokman Emrek ved Rechtsanwalt M. Kurt
- Vlado Sabranovic ved Rechtsanwältin M. Mauer
- den belgiske regering ved T. Materne og J.C. Halleux, som befuldmægtigede
- den franske regering ved B. Beaupère-Manokha, som befuldmægtiget
- den luxembourgske regering ved P. Frantzen og C. Schiltz, som befuldmægtigede

* Processprog: tysk.

— Europa-Kommissionen ved A.-M. Rouchaud-Joët og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,
og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 18. juli 2013,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 15, stk. 1, litra c), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1).
- 2 Anmodningen er indgivet under en sag mellem Lokman Emrek og Vlado Sabranovic om garantiretlige krav efter indgåelse af en aftale om køb af en brugt bil.

Retsforskrifter

- 3 Det anføres i 11. betragtning til forordning nr. 44/2001, at »[k]ompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtes bopæl som det principielle kriterium, og dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af sagens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund. For at gøre de fælles regler mere gennemsigtige og undgå kompetencekonflikter bør juridiske personers bopæl defineres selvstændigt«.
- 4 Det fremgår af 13. betragtning til nævnte forordning, at det for forsikringsaftaler, forbrugeraftaler og arbejdsaftaler er ønskeligt at beskytte den svage part ved hjælp af kompetenceregler, der er gunstigere for denne parts interesser end de almindelige kompetenceregler.
- 5 Samme forordnings artikel 2, stk. 1, fastslår princippet, hvorefter personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet skal sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.
- 6 I sager om kontraktforhold bestemmer artikel 5, stk. 1, litra a), i forordning nr. 44/2001, at den kompetente ret er retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes.
- 7 Nævnte forordnings artikel 15, stk. 1, har følgende ordlyd:

»I sager om aftaler indgået af en person (forbrugeren) med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virksomhed, afgøres kompetencen efter denne afdeling, jf. dog artikel 4 og artikel 5, nr. 5):

[...]

- c) i alle andre tilfælde, når aftalen er indgået med en person, der udøver erhvervsmæssig virksomhed i den medlemsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl, eller på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod denne medlemsstat eller mod flere stater inklusive denne medlemsstat, og aftalen er omfattet af den pågældende virksomhed.«

8 Artikel 16, stk. 1 og 2, i forordning nr. 44/2001 bestemmer:

»1. Sager, som en forbruger agter at rejse mod sin medkontrahent, kan anlægges enten ved retterne i den medlemsstat, på hvis område medkontrahenten har bopæl, eller ved retten på det sted, hvor forbrugeren har bopæl.

2. Sager, som agtes rejst mod forbrugeren af forbrugerens medkontrahent, kan kun anlægges ved retterne i den medlemsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 9 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at Lokman Emrek, der har bopæl i Saarbrücken (Tyskland), på tidspunktet for de faktiske omstændigheder søgte efter en brugt bil.
- 10 Vlado Sabranovic driver under firmanavnet »Vlado automobiles import-export« brugtvognshandel i Spicheren (Frankrig), en by beliggende tæt på den tyske grænse. På nævnte tidspunkt havde han et netsted på internettet, der indeholdt oplysninger om hans virksomhed, herunder franske telefonnumre og et tysk mobilnummer, med respektive internationale landekoder.
- 11 Efter af have hørt om Vlado Sabranovics virksomhed og muligheden for at købe en bil hos denne fra bekendte, og ikke fra nævnte netsted, tog Lokman Emrek hen til denne virksomheds driftssted i Spicheren.
- 12 Efterfølgende indgik Lokman Emrek som forbruger den 13. september 2010 en skriftlig købsaftale med Vlado Sabranovic i dennes forretningslokaler vedrørende et brugt køretøj.
- 13 Lokman Emrek anlagde efterfølgende sag ved Amtsgericht Saarbrücken (Tyskland) og gjorde garantiretlige krav gældende mod Vlado Sabranovic. Han gjorde gældende, at denne ret i henhold til artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 havde international kompetence i et sådant søgsmål. Det fremgik således af netstedet, at Vlado Sabranovic også rettede sin erhvervsmæssige virksomhed mod Tyskland.
- 14 Retten afviste den af Lokman Emrek anlagte sag, idet den lagde til grund, at artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 ikke fandt anvendelse i den foreliggende sag, idet Vlado Sabranovic i det foreliggende tilfælde ikke rettede sin erhvervsmæssige virksomhed mod Tyskland i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i denne bestemmelse.
- 15 Lokman Emrek iværksatte appel til prøvelse af afgørelsen for den forelæggende ret, idet han gjorde gældende, at artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 ikke kræver, at det godtgøres, at der foreligger kausalitet mellem den erhvervsmæssige virksomhed rettet mod forbrugerens medlemsstat og aftaleindgåelsen. Det er ligeledes heller ikke påkrævet i medfør af bestemmelsen, at aftaleindgåelsen sker i form af en aftale om fjernsalg.
- 16 Landgericht Saarbrücken er af den opfattelse, at det i tilfældet i hovedsagen er godtgjort, at Vlado Sabranovics erhvervsmæssige virksomhed er rettet mod Tyskland. Særlig ved angivelsen af den internationale landekode for Frankrig og angivelsen af et tysk mobiltelefonnummer formidles det indtryk, at den erhvervsdrivende ligeledes søger kunder, som er bosiddende uden for Frankrig – og navnlig i grænseområdet i Tyskland.
- 17 Selv om det antages, at anvendelsen af artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 ikke er underlagt krav om, at der foreligger indgåelse af en aftale om fjernsalg, er det efter rettens opfattelse dog nødvendigt for at undgå en udvidelse af bestemmelsens anvendelsesområde, at forbrugeren i det

mindste oprindeligt blev foranlediget til aftaleindgåelsen via den erhvervsdrivendes netsted. Det er således rettens opfattelse, at bestemmelsen ikke bør finde anvendelse, når en forbruger »tilfældigvis« indgår aftaler med en »erhvervsdrivende«.

18 Under disse omstændigheder har Landgericht Saarbrücken besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Forudsætter artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 i tilfælde, hvor den måde, hvorpå en erhvervsdrivende fremtræder på sit netsted, opfylder kriteriet om »rettet mod«, endvidere som en stiltiende betingelse, at forbrugeren er blevet foranlediget til aftaleindgåelsen af den erhvervsdrivendes netsted, således at der skal være kausalitet mellem den erhvervsdrivendes fremtræden på netstedet og aftaleindgåelsen?
- 2) Såfremt der gælder et krav om kausalitet mellem kriteriet om »rettet mod« og aftaleindgåelsen: Forudsætter artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 derudover også, at aftaleindgåelsen sker i form af en aftale om fjernsalg?»

Om de præjudicielle spørgsmål

- 19 Indledningsvis bemærkes, at Domstolen i sin dom af 6. november 2012, Mühlleitner (sag C-190/11), allerede har besvaret det andet spørgsmål, som den forelæggende ret har stillet i den foreliggende sag, med, at artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at den ikke forudsætter, at der er blevet indgået aftale vedrørende fjernsalg mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende.
- 20 Følgelig bør der alene foretages undersøgelse af det første spørgsmål, hvorved den forelæggende ret nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at bestemmelsen kræver, at der skal være kausalitet mellem det middel, den erhvervsdrivende benytter for at rette sin erhvervsmæssige virksomhed mod den medlemsstat, hvor forbrugeren har bopæl, dvs. et netsted, og aftaleindgåelsen med forbrugeren.
- 21 Det bemærkes i den henseende for det første, at i henhold til artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 er anvendelsen af denne bestemmelse ikke udtrykkeligt underlagt et krav om kausalitet.
- 22 Det følger således af denne bestemmelses ordlyd, at den finder anvendelse, når to særlige betingelser er opfyldt. Det er således for det første nødvendigt, at den erhvervsdrivende udøver sin erhvervsmæssige virksomhed i den medlemsstat, hvor forbrugeren har bopæl, eller at han på en hvilken som helst anden måde retter sådan virksomhed mod denne medlemsstat eller mod flere stater, inklusive denne medlemsstat, og for det andet, at den omtvistede aftale er omfattet af den pågældende virksomhed.
- 23 Domstolen har dog allerede fastslået, at den afgørende betingelse, som anvendelsen af artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 er underlagt, er betingelsen vedrørende erhvervsmæssig virksomhed, som er rettet mod den stat, hvor forbrugeren har bopæl (Mühlleitner-dommen, præmis 44), og i den foreliggende sag er det den forelæggende rets opfattelse, at denne betingelse er opfyldt.
- 24 For det andet skal det for så vidt angår formålsfortolkningen af artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 bemærkes, at tilføjelsen af en uskreven betingelse om kausalitet som nævnt i denne doms præmis 20 vil gå imod det formål, som denne bestemmelse forfølger, dvs. formålet om beskyttelsen af forbrugeren, der betragtes som værende den svage part i en aftale indgået med en erhvervsdrivende.
- 25 Således som Europa-Kommissionen har gjort gældende, og som generaladvokaten har anført i punkt 25 i sit forslag til afgørelse, medfører et sådant krav om forbrugers forudgående besøg på et netsted nogle bevismæssige problemer, især som i tilfældet i hovedsagen, hvor aftalen ikke er et fjernsalg

indgået via netstedet. I et sådant tilfælde kan vanskelighederne forbundet med at føre bevis for, at der foreligger kausalitet mellem det middel, der er blevet benyttet til at rette virksomheden mod forbrugeren, dvs. et netsted, og indgåelsen af aftalen, kunne afskrække forbrugeren fra at anlægge sag ved nationale retsinstanser i henhold til artikel 15 og 16 i forordning nr. 44/2001 og svække den forbrugerbeskyttelse, der er tilsigtet med disse bestemmelser.

- 26 Som generaladvokaten ligeledes har anført i punkt 26 i sit forslag til afgørelse, er en sådan kausalitet ikke en uskreven betingelse, som anvendelsen af artikel 15, stk. 1, litra c), er underlagt, men kan ikke desto mindre udgøre et kvalificeret indicium, der kan tages i betragtning af den nationale ret i forbindelse med afgørelsen af, om virksomheden faktisk er rettet mod den medlemsstat, hvor forbrugeren har bopæl.
- 27 I den forbindelse bemærkes, at Domstolen i dom af 7. december 2010, Pammer og Hotel Alpenhof (forenede sager C-585/08 og C-144/09, Sml. I, s. 12527), i præmis 93 og domskonklusionen ligeledes har opstillet en liste over elementer, der ikke er udtømmende, som kan udgøre indicier, der kan bistå den nationale ret i at vurdere, om den væsentlige betingelse om, at den erhvervsdrivendes virksomhed er rettet mod den medlemsstat, hvor forbrugeren har bopæl, er opfyldt.
- 28 I Mühlleitner-dommen tilføjede Domstolen i øvrigt i præmis 44, idet den fastslog, at anvendelsen af nævnte artikel 15, stk. 1, litra c), ikke er underlagt et krav om indgåelse af en forbrugeraftale vedrørende fjernsalg, at såvel »fjernkontakt«, som »indgåelsen af en forbrugeraftale vedrørende fjernsalg« kan godtgøre, at aftalen er tilknyttet en virksomhed, der er rettet mod forbrugers bopælsmedlemsstat.
- 29 For at undgå en udvidelse af anvendelsesområdet for artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 er det tilstrækkeligt at fastslå, at den kausalitet, der er genstand for det første præjudicielle spørgsmål, skal betragtes som et indicium for en »virksomhed rettet mod« på samme vis som fjernkontakt, der fører til, at en forbruger indgår en aftale om fjernsalg.
- 30 Som generaladvokaten i øvrigt har anført i punkt 33-38 i forslaget til afgørelse, kan den omstændighed, at en erhvervsdrivende, der, som i tilfældet i hovedsagen, er etableret i en medlemsstat tæt på grænsen til en anden medlemsstat i et byområde, der strækker sig på begge sider af grænsen, og som benytter et telefonnummer, der er tildelt i den anden medlemsstat, ved at stille nummeret til rådighed for sine potentielle kunder med bopæl i sidstnævnte medlemsstat for at skåne dem for omkostningen ved et international opkald, ligeledes udgøre et indicium, der kan bevise, at hans virksomhed er »rettet mod« denne anden medlemsstat.
- 31 Under alle omstændigheder tilkommer det den nationale ret at foretage en helhedsvurdering af de omstændigheder, hvorunder den i hovedsagen omhandlede forbrugeraftale blev indgået, for at afgøre, om artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse på grundlag af tilstedeværelsen eller mangel på samme af indicier, der optræder eller ikke optræder på den ikke udtømmende liste, som fastsat af Domstolen i den relevante retspraksis, der er nævnt i denne dom i præmis 27 og 28.
- 32 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke kræver, at der foreligger kausalitet mellem det middel, den erhvervsdrivende benytter for at rette sin erhvervsmæssige virksomhed mod den medlemsstat, hvor forbrugeren har bopæl, dvs. et netsted, og aftaleindgåelsen med forbrugeren. Såfremt der foreligger kausalitet, udgør det dog et indicium for en tilknytning mellem aftalen og en sådan virksomhed.

Sagens omkostninger

- 33 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 15, stk. 1, litra c), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke kræver, at der foreligger kausalitet mellem det middel, den erhvervsdrivende benytter for at rette sin erhvervsmæssige virksomhed mod den medlemsstat, hvor forbrugeren har bopæl, dvs. et netsted, og aftaleindgåelsen med forbrugeren. Såfremt der foreligger kausalitet, udgør det dog et indicium for en tilknytning mellem aftalen og en sådan virksomhed.

Underskrifter